

I. TODISTEIDEN PÄTEVÄN TULKINNAN (IDZTIHAD) EDELLYTYKSET

Taqī al-Dīn Al-Futūhī (k. 972 jH):

”Todisteita itsenäisesti tulkitsevan edellytetään olevan faqīh, joka tarkoittaa sitä, että hän on oppinut lainopin perustat, niistä juonnettavat seikat, tekstitodisteet yksityiskohtaisesti sekä niiden tasojen vaihtelut. Koraanista ja Sunnasta hänen on siis tiedettävä

1. kaikki lakisäännöksiin liittyvä, jotta hän voi kuvitella ne niillä todistamisen ollessa tarpeen. Niiden ulkoa opettelu ei ole välttämätöntä
2. kumoavat ja kumotut tekstit (al-Nāsik wa al-Mansūk)
3. perimätietojen aitous ja heikkous vaikka vain seuraamalla esim. aitoa kirjaa
4. arabian kieliopista ja kielestä tarpeeksi ymmärtääkseen mm. seuraavat niihin liittyvät konseptit: kiistaton teksti ja ilmeinen merkitys (al-Naṣ wa al-Zāhir), pääsisältöinen ja tarkennettu (al-Mudzmal wa al-Mubajjan), todellinen ja kuvainnollinen (al-Ḥaqīqa wa al-Madzāz), käsky ja kieltö (al-Amr wa al-Nahj), yleinen ja spesifinen (al-‘Ām wa al-Kāṣ), poikkeustapaus ja se, mistä poiketaan (al-Istīnā’ wa al-Mustaṭnā minh), rajaton ja rajoitettu (al-Muṭlaq wa al-Muqajjad) sekä puheen viittaukset (dalīl al-Kiṭāb)
5. konsensus ja erimielisyys (al-Mudzma‘ ‘alaihi wa al-Mukṭalafu fih)
6. jakeiden ilmoituksen syyt (asbāb al-Nuzūl)
7. Allāh Hänen ominaisuuksiensa kautta ja Hänen kohdallaan mahdolliset ja mahdottomat asiat”

”...Edellä mainitut edellytykset koskevat kertakaikkista lakisäännösten juontajaa, joka antaa lakipäätöksiä kaikissa Islāmin lain osa-alueissa suorittamaansa itsenäiseen lakisäännösten juontamiseen perustuen.”

(Muḳtaṣar al-Tahrīr ja al-Kaukab al-Munīr)

Muwaffaq al-Dīn Ibn Qudāma al-Maqdisī (k. 620 jH):

”Henkilön ei edellytetä kykenevän juontamaan lakisäännöksiä itsenäisesti kaikissa seikoissa kyetäkseen siihen yhdessä. Hän kykenee siis tähän yhdessä seikassa tietäessään sen todisteet ja tiet niiden analysoimiseen vaikkei tietäisikään muiden seikkojen säännöksiä. Esim. mušarraka-asiaa (kt. perinnönjaon lainoppi) analysoivalle riittää luontainen kyky ymmärtää puheen viittaukset ja tieto perinnönjaon perustoista ja merkityksistä. Tietämättömyys esim. päihteiden ja ilman kaitsijaa suoritetun vihkimisen kieltävistä teksteistä ei tällöin haittaa koska niistä ei ole mitään hyötyä kyseisen asian tutkimisessa. Tällöin ei myöskään haittaa tietämättömyys sellaisesta kieliopista, jolla ymmärretään Allāhin sanat: ‘wamsaḥū bi ru’ūsikum’ (ja pyyhkikää päänne). Vertaa jokaista asiaa näihin. Etkö näe, kuinka Seuralaiset ja heitä seuranneet imaamit tapasivat

olla kommentoimatta eri asioita? Kerran Mālikilta kysyttiin 40 asiasta, joista 36 hän vastasi 'En tiedä'. Hänen hiljaisuutensa näistä asioista ei poistanut häntä itsenäisen lakisäännösten juontamisen kyvyn tasolta. Ja Allāh tietää parhaiten.”

II. PÄTEVÄN OPPINEISTON LUOTTAVAINEN SEURAAMINEN (TAQLĪD)

Muwaffaq al-Dīn Ibn Qudāma al-Maqdisī (k. 620 jH):

”Taqīd on lainhaaroissa sallittua oppineiden konsensuksella. Todiste sen puolesta on siis konsensus. Toisin kuin edellä mainitsemisemme seikoissa (uskonasioissa), on lakisäännöksiä itsenäisesti juontamaan kykenevä joko oikeassa tai väärässä, mutta tulee kummassakin tapauksessa palkituksi ilman syntiä. Tästä syystä taqlīd on niissä sallittua tai paremminkin, se on maallikolle pakollista.

Jotkut Qadariitit olivat sitä mieltä, että maallikon on uskonartikkeleiden todisteiden lisäksi analysoitava myös lainhaarojen todisteita. Seuralaisten konsensus kuitenkin todistaa tämän kannan perättömäksi: antoivathan he lakisäännöksiä rahvaalle käskemättä heitä saavuttamaan kykyä juontaa säännöksiä itsenäisesti. Tämä on kiistattoman selvä seikka, jonka kiistattoman suuri joukko heidän oppineitaan ja maallikkojaan on kertonut.”

III. KETÄ MAALLIKON TULEE SEURATA

Muwaffaq al-Dīn Ibn Qudāma al-Maqdisī (k. 620 jH):

”Maallikon ei tule kysyä lakipäätöstä kuin siltä, jonka luulee todennäköisesti kykenevän juontamaan lakisäännöksiä itsenäisesti. Tällainen luulo syntyy, kun hän näkee toisen antavan lakipäätöksiä erinomaisten oppineiden ollessa asiasta perillä, huomaa, kuinka ihmiset ottavat häneltä tietoa, ja panee tässä merkille uskonnollisuuden ja vaatimattomuuden merkkejä. Luulo voi myös perustua oikeudenmukaisen henkilön kertomukseen kyseisen henkilön tilanteesta.”

(Rauḍa al-Nāzir)

IV. TIETYN KOULUKUNNAN SEURAAMINEN

Al-Futūḥī (k. 972 jH):

”Kahdesta kannasta tunnetumman mukaan hänen, eli maallikon, ei ole välttämätöntä seurata yhtä tiettyä koulukuntaa, toimien sen erivapauksien ja ehdottomuuksien mukaan. Šaik Taqī al-Dīn sanoi koskien sen erivapauksien ja ehdottomuuksien seuraamista: 'Muun kuin Profectan tottelemista kaikissa käskyissä ja kielloissa ja myös konsensuksen vastaista.' Hän myös jätti kommentoimatta sen sallittavuutta. Lisäksi hän sanoi: 'Jos hän kulkee tätä

vastaan todisteen vahvuuden, lisätiedon tai Jumalanpelon takia, on hän tehnyt hyvin loukkaamatta tämän oikeudenmukaisuutta, eikä tästä ole erimielisyyttä.' Hän sanoi myös: 'Paremminkin, se on pakollista hänelle tällöin' ja sanoi tämän olevan raportoitu Aḥmadilta. Myös al-Qudūrī al-Ḥanafī sanoi samaa: 'Hänen on tehtävä taqlīdia sen kannalle, jonka kanta on hänen mielestään luultavasti vahvin. Hänen on myös sallittua antaa tämä kanta lakipäätöksenä muille, kertoen sen henkilön kannan, jolle tekee taqlīdia.'

'Ibn Hubaira sanoi: 'Yksi Saatanan juonista on pystyttää kuvainnollisia epäjumalankuvia, joita palvotaan Allāhin rinnalla. Esimerkki tällaisesta on kun henkilölle selviää totuus mutta hän sanoo: 'Tämä ei ole koulukuntamme' tehden taqlīdia sille, ketä pitää suurena ja jonka on asettanut totuuden edelle.'

Ibn Ḥazm sanoi: 'Oppineet ovat yhtä mieltä siitä, ettei tuomioita tai lakipäätöksiä antavan ole sallittua tuomita ja antaa lakipäätöksiä tehden taqlīdia jollekin, seuraten vain hänen sanomaansa.'

On kuitenkin sanottu myös, että päinvastoin, pulliaisen on välttämätöntä seurata koulukuntaa. (Ibn Ḥamdān) sanoi al-Ri'ājassa: 'Tämä on tunnetumpi kanta, joten hänen ei tule tehdä taqlīdia kuin koulukuntansa edustajille.' Hän sanoi kirjassaan Ādāb al-Muftī: 'Hänen tulee pyrkiä valitsemaan kaikista korrektein koulukunta ja seurata sitä.' Šāfi'ī oppinut Ilkijā sanoi sen olevan ehdottomasti välttämätöntä. Al-Nawawī sanoi: 'Näin sanovat kollegamme, mutta todiste edellyttää sitä, ettei se ole hänelle välttämätöntä.'"

(al-Kaukab al-Munīr)